

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.73.2025
Warszawa, 13 marca 2025 r.

**Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

przedstawiam odpowiedź na zapytanie nr 2216 Pana Posła Szymona Szynkowskiego vel Sęka *w sprawie postulatów parlamentarzystów Parlamentu Młodych RP złożonych na ręce ministra sprawiedliwości.*

Ad 1

Ministerstwo poddaje analizie przedłożone postulaty, które pojawiają się w debacie publicznej od dłuższego czasu. Analizowane było zarówno obniżenie wieku granicznego dla kandydatów na ławników (30 lat w chwili wyboru), jak i jego wydłużenie po 70 roku życia.

Odnośnie do tych postulatów, stanowisko ministerstwa jest krytyczne. Wiek ławnika jest obecnie niemal w pełni skorelowany z wiekiem sędziego zawodowego (art. 61 § 1 pkt 5 oraz art. 69 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych – dalej u.s.p.) i postulat jego zmian nie wydaje się celowy. Argumenty dotyczące innej optyki oraz doświadczeń ludzi młodszych (na przykład w zakresie ich znajomości świata cyfrowego) były oczywiście brane pod uwagę.

W tej chwili jednak głównym celem strategii resortu, której jednym z filarów jest otwarty wymiar sprawiedliwości, jest przywrócenie ławnikom należnego miejsca w wymiarze sprawiedliwości.

Należy podkreślić, że udział ławników w rozstrzyganiu spraw objętych kognicją sądów stanowi urzeczywistnienie konstytucyjnej zasady udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości. Ich rola w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości polega nie

tylko na wniesieniu do postępowania odpowiedniego poziomu wiedzy prawniczej – tę zapewniają bowiem sędziowie zawodowi – co doświadczenia życiowego i związanej z nim wiedzy na temat praktycznego funkcjonowania stosunków społecznych, motywacji działań ludzkich itp., pozwalającej na pełniejszy ogląd rozpoznawanych spraw. W przypadku ławników określenie dolnej granicy wieku gwarantującej minimalny poziom doświadczenia życiowego nabiera zatem jeszcze większego znaczenia niż w przypadku innych funkcji związanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.

Ławnicy uczestniczą w rozpoznawaniu spraw z zakresu prawa pracy oraz ze stosunków rodzinnych enumeratywnie wymienionych w art. 47 § 2 k.p.c. i art. 509 k.p.c., a także w sprawach karnych - o zbrodnie i przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności (art. 28 § 2 i 4 k.p.k.), jak również w sprawach, w których ze względu na szczególną zawziętość sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji postanowi o ich rozpoznaniu w składzie z udziałem ławników (art. 28 § 3 k.p.k.).

W myśl art. 4 § 2 u.s.p., przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami. Równość praw ławnika i sędziego dotyczy przede wszystkim kardynalnej kwestii, tj. niezawisłości oraz pozostałych najważniejszych prerogatyw związanych z orzekaniem, a więc głosowania nad treścią orzeczenia, podpisu pod orzeczeniem, możliwości złożenia zdania odrębnego oraz wyłączenia od orzekania w sprawie. Co za tym idzie, w procesie orzekania ławnicy na równi z sędziami mają wpływ na ostateczny kształt rozstrzygnięć wydawanych przez sąd.

Mając na względzie zadania realizowane przez ławników i ich pozycję ustrojową oraz zakres spraw rozpoznawanych z ich udziałem, z ostrożnością należy podejść do postulatów obniżenia minimalnego wieku kandydatów na ławników, od których należy oczekiwać odpowiedniego doświadczenia w kwestiach społecznych i życiowych. Do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy ławnikiem powinna być wybrana osoba wykazująca szczególną znajomość spraw pracowniczych (art. 158 § 3 u.s.p.), wydaje się więc, że kandydatom trzeba pozostawić czas na zdobycie tych kompetencji. Oznaczony obecnie próg wiekowy ma na celu zapewnienie większej kompetencji i wiarygodności ławników w oczach społeczeństwa, którego głos reprezentują.

Można przypuszczać, że podobnymi założeniami kierował się ustawodawca podwyższając wymagania dotyczące wieku kandydatów na ławników do 30 lat. Na podstawie ustawy z 2 grudnia 1960 r. o ławnikach ludowych w sądach powszechnych (Dz. U. Nr 54, poz. 309) ławnikiem mógł być wybrany ten, kto ukończył 26 lat (art. 11). Podobnie było według ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych z 1985 r. (art. 139 tekstu pierwotnego i art. 132 tekstu jednolitego z 1994 r.) i granica ta obowiązywała aż do wejścia w życie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r. Obecnie została podwyższona do 30 roku życia i jest o rok wyższa od granicy wymaganej przy powołaniu na stanowisko sędziego sądu rejonowego.

Ad 2

Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2024 r. (Dziennik Urzędowy MS poz. 253 z 2024 r.) powołany został Pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości do spraw otwartego wymiaru sprawiedliwości, którym został Pan Jarosław Gwizdak.

Do zadań Pełnomocnika należy w szczególności:

- 1) realizacja koncepcji zmian legislacyjnych w zakresie przepisów dotyczących ławników oraz koordynacja ich procedowania;
- 2) realizacja strategii wzmocnienia pozycji ławników w polskim wymiarze sprawiedliwości oraz koordynacja wprowadzenia koniecznych zmian w tym zakresie.

Ponadto dotychczas podjęto następujące działania:

- zorganizowano konferencję „Obywatele orzekają – ławnicy w perspektywie polskiej i międzynarodowej”, która odbyła się 6 marca 2025 r. w Warszawie - <https://www.youtube.com/watch?v=fa9t6D2l-GY>.

Na konferencji został zaprezentowany nowy poradnik dla ławników, napisany przez sędziów i ławników. Poradnik obejmuje również informacje dla kandydatów dla ławników i jest do pobrania tutaj:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/lawnik--to-brzmi-dumnie>;

- przygotowany został plakat zachęcający do dołączenia do grona ławników, który można pobrać ze strony ministerstwa i wydrukować;

- na stronie internetowej resortu utworzono specjalną podstronę, zawierającą materiały na temat ławników, których sukcesywnie przybywa. Strona ta docelowo ma stać się repozytorium materiałów przydatnych ławnikom;
- na profilach resortu w mediach społecznościowych regularnie publikowane są filmy i informacje o ławnikach;
- pełnomocnik nawiązał współpracę z dyrektcją Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, której efektem będzie włączenie ławników do platformy e-KSSiP, pozwalającej im na uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez Szkołę;
- w marcu br. zostanie powołana Rada do spraw ławników przy Ministrze Sprawiedliwości, do której zadań będzie należało między innymi:
 - 1) opracowanie rekomendacji zmian w projektach legislacyjnych dotyczących pracy i statusu ławników;
 - 2) konsultowanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zagadnień objętych zakresem prac Rady;
 - 3) przedkładanie projektów zmian legislacyjnych dotyczących pracy i statusu ławników;
- w resorcie trwają prace nad zwiększeniem rekompensaty za udział w posiedzeniach dla ławników;
- z samorządami lokalnymi Gdańska oraz Radomia zostały podpisane porozumienia o promowaniu funkcji ławnika i podejmowaniu w tym zakresie szeregu działań. Kolejne porozumienia zostaną zawarte w tym roku;
- prowadzone są intensywne rozmowy z organizacjami pracodawców, mające na celu przekonać pracodawców, że pełnienie funkcji ławnika może mieć korzystny wpływ na zakłady pracy gdyż ławnicy będą wśród pracowników funkcjonować jako „ambasadorowie wymiaru sprawiedliwości” zgodnie z koncepcją przyjętą w Szwecji;
- od momentu powołania pełnomocnik Jarosław Gwizdak udzielił około 10 wypowiedzi prasowych i internetowych dla mediów (PAP, Rzeczpospolita, Onet, Śląska Opinia, Radio eM), w każdej z nich podkreślając znaczenie ławników dla prawidłowo funkcjonującego i społecznie legitymizowanego sądownictwa.

Ad 3

Tak, 12 lipca 2024 r. odbyło się pierwsze spotkanie.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/